

управління. Раціонально організований та належним чином врегульований інформаційний потік слугує надійною базою для економічного аналізу і, відповідно, для прийняття оптимальних управлінських рішень [8].

Зі швидким розвитком та вдосконаленням інформаційної бази ведення фінансового та управлінського обліку разом з аналізом істотно полегшується. Управлінський облік та аналіз повинен стати головною підсистемою загальної інформаційної системи, що дозволить керівництву суб'єкта господарської діяльності оперативно приймати управлінські рішення відповідно до поточної ситуації в мінливому економічному середовищі.

Література

1. *Масленченков Ю. С.* Финансовый менеджмент в коммерческом банке: технологический уклад кредитования. — М., 1996. — С. 12
2. *Риполь-Сарагоси Ф. Б.* Финансовый и управленческий анализ. — М., 1999. — С. 15.
3. *Масленченков Ю. С.* Фундаментальный анализ. — М, 1998. — С. 116.
4. *Риполь-Сарагоси Ф. Б.* Финансовый и управленческий анализ. — М., 1999.— С. 19.
5. Там же. С. 60.
6. Там же. С. 44.
7. Банковское дело: стратегическое руководство/ Под ред. В. Платонова, М. Хиггинса. — М., 2001. — С. 285.
8. *Риполь-Сарагоси Ф. Б.* Финансовый и управленческий анализ. — М., 1999. — С. 15.

О. С. Галушко, д-р екон. наук, проф.
Національна гірнича академія України

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ЙОГО МІСЦЕ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

В умовах розвитку ринкових відносин, інтеграції України у світове економічне співтовариство підготовка аналітиків, спроможних професійно оцінити внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на ефективність діяльності підприємства, проаналізувати можливі шляхи розвитку підприємства і дати їм

оцінку, є необхідною умовою надання економіці України стійкої позитивної динаміки.

Перехід до ринкових відносин, лібералізація цінової політики і зовнішньоекономічної діяльності підприємств, поява і розвиток фінансового ринку привели до трансформації об'єктів, суб'єктів, задач і змісту економічного аналізу їх діяльності. Так, рівноправне існування різноманітних форм власності, що передбачають різні засоби формування капіталу і розподіл прибутку, зумовило диференціацію об'єктів економічного аналізу по формах власності. Лібералізація зовнішньоекономічної діяльності викликала необхідність диференціації підприємств як об'єктів аналізу на національні і транснаціональні. При цьому розширилися задачі економічного аналізу в рамках одного підприємства за рахунок необхідності аналізу результатів діяльності дочірніх підприємств, розташованих у різних країнах із різним рівнем економічного і соціального розвитку, різним рівнем інформаційних технологій, своєю законодавчою базою, валютою і мовою спілкування. Крім того, розширилися задачі аналізу впливу зовнішніх чинників, ціллою якою, у даному випадку, є вибір країни розміщення дочірніх підприємств.

Прагнення підприємств до забезпечення їх конкурентної позиції на вітчизняних і світових товарних ринках спричинило необхідність аналізу чинників, що впливають на конкурентоспроможність продукції підприємств, аналізу стану і перспектив розвитку ринків збуту. Забезпечення конкурентної позиції багато в чому залежить від рівня собівартості виробленої підприємством продукції. Тому підвищилась роль аналізу собівартості. При цьому активізується використання функціонально-вартісного аналізу продукції, технологічних процесів, виробничої та організаційної структури підприємства.

Розвиток фінансового ринку поставив перед аналітиками задачі, пов'язані з вибором суб'єктів і інструментів фінансового ринку, використання яких сприяє підвищенню ефективності функціонування підприємства. Можливість формування підприємствами фінансових активів, викликала необхідність аналізу їх використання, оцінки напрямків вкладання коштів, виявлення факторів, що впливають на ефективність використання фінансових активів підприємств.

Відомо, що перехід від адміністративно-командної системи управління економікою до ринкової економіки в Україні, як і у інших постсоціалістичних країнах, супроводжувався

довготривалим процесом зниження ефективності використання усіх видів ресурсів підприємства, що було і є наслідком відсутності ефективного власника. Як свідчить досвід країн з розвинутою ринковою економікою, наявність ефективного власника супроводжується підвищенням рівня використання всіх видів ресурсів на базі встановлення напружених норм їх використання. Зниження рівня нормування, яке спостерігається на більшості вітчизняних підприємств, звужує можливості економічного аналізу. Тобто, невизначеність бази зіставлення знижує ефективність самого аналізу. Безперечно, згідно з законом України «Про підприємства в Україні» підприємство (крім казенного) самостійно встановлює, наприклад, форми, системи і розміри оплати праці, а також інші види доходів працівників відповідно до законодавства. При цьому, як передбачено Законом, можуть використовувати тарифні сітки і шкали співвідношень посадових окладів, які визначаються галузевими угодами як орієнтири для диференціації оплати праці залежно від професії, кваліфікації працівників, складності та умов виконуваних ними робіт. Тобто держава, як це і зумовлено ринковими відносинами, не втручається у діяльність підприємства з точки зору використання ресурсів, які є його власністю, а також жорстко не регламентує рівень використання робочої сили та рівень її оплати. Ефективність функціонування підприємства визначається при реалізації його продукції в умовах конкуренції. В цих умовах, якщо на підприємстві не створена внутрішня система нормування, планування, аналізу та контролю ефективного використання усіх видів ресурсів, воно програє у конкурентній боротьбі і, врешті-решт — банкрутує, що і можна спостерігати у сучасних умовах. В країнах з розвинутою ринковою економікою на потужних підприємствах процес планування (з урахуванням нормування використання всіх видів ресурсів), аналізу та контролю вже достатньо давно сформувався в єдину систему контролінгу. Процес контролінгу є безперервним: аналіз є базою нормування та встановлення цілей підприємства та його підрозділів; у свою чергу, нормування та визначення цілей є базою планування; фактичне виконання норм, нормативів та досягнення визначених (запланованих) цілей контролюється і є базою для наступного циклу контролінгу — аналізу. Тому невід’ємними складовими підготовки фахівців-аналітиків повинні, на наш погляд, бути «Економічний аналіз», «Нормування використання ресурсів»,

«Тактичне та оперативне планування», «Стратегічне планування», «Контроль».

Слід також відзначити, що, у зв'язку з розвитком ринкових реформ, істотної зміни зазнали і суб'єкти аналізу, перелік і компетенція яких визначені законодавчо. Основним суб'єктом економічного аналізу діяльності підприємства в даний час є його економічна служба, одним із підрозділів якої все частіше стають відділи економічного аналізу. Вона проводить всебічний аналіз діяльності підприємства в інтересах власника: з метою збереження, забезпечення прибутковості і збільшення його капіталу. Фінансово-кредитні установи при вирішенні питань про надання кредитів аналізують фінансовий стан та платоспроможність потенційного позичальника. Податкові служби і контрольно-ревізійні управління, казначейство (у передбачених законом випадках) здійснюють контроль і ревізію, а аудиторські фірми проводять незалежну експертизу відповідності ведення бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві вимогам чинного законодавства. Економічний аналіз діяльності підприємства не обмежується, як було зазначено вище, завданнями, які виконують вказані контролюючі органи та аудиторські фірми. Він охоплює аналіз усіх видів діяльності підприємств. Тобто, у його компетенцію входить аналіз конкурентної позиції підприємства на ринку товарів, аналіз інвестиційної політики підприємства; аналіз продуктивності праці та ефективності кадрової політики підприємства; аналіз науково-технічного рівня виробництва, стану та використання виробничих потужностей; аналіз рівня організації та управління підприємством; аналіз дивідендної політики; аналіз ефективності системи стимулювання кращих результатів; аналіз перспектив розвитку підприємства та ін. При цьому спеціалізація аналітичної роботи з подальшим синтезом її результатів підвищує ефективність управління виробництвом.

При підготовці спеціалістів дискусійним залишається питання, в рамках якої спеціальності доцільно вести підготовку фахівців-аналітиків. Перший підхід — зробити дисципліну «Економічний аналіз діяльності підприємства» нормативною для всіх спеціальностей напрямку «Економіка та підприємництво», викладаючи в подальшому специфічні питання того чи іншого напрямку економічного аналізу при викладені професійно-орієнтованих дисциплін. Другий — готувати аналітиків в рамках окремих спеціальностей за

профілем спеціалізації. Третій — підготовка аналітиків в рамках спеціальності «Бухгалтерський облік та економічний аналіз». Четвертий — створити окрему спеціальність «Економічний аналіз» з викладанням майбутнім фахівцям всіх його напрямків та методів за всіма можливими об'єктами та суб'єктами економічного аналізу. Для об'єктивного вирішення цього питання, на наш погляд, слід було б провести спеціальні наукові дослідження з використанням методів встановлення професійної орієнтації та визначення професійної придатності. Використання цих методів останнім часом має вкрай обмежений характер. Разом з тим професійні якості бухгалтера та аудитора суттєво відрізняються від професійних якостей аналітика і, як показують спостереження, далеко не кожному аналітику притаманні якості, які повинен мати бухгалтер, або аудитор і навпаки. На наш погляд, поєднання в одній комплексній спеціальності різних за цілями, задачами, методами та вимогами до професійних якостей фахівця спеціальностей повинно ґрунтуватися на результатах попередніх досліджень. Слід також враховувати, що зміст аналітичної роботи багато в чому залежить від наявності програмного забезпечення проведення необхідних розрахунків та володіння ними фахівця-аналітика.

Н. О. Гладушко, аспірантка
Київський національний економічний університет

ЩОДО РОЗУМІННЯ ЛІКВІДНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Зміцнення національної банківської системи та забезпечення її підтримки на законодавчому рівні з боку держави розглядається як один з пріоритетних напрямків економічної політики держави на сучасному етапі і вимагає ефективних механізмів регулювання банківської діяльності.

Серед показників, які найбільш повно характеризують складність і ризикованість банківського бізнесу, основну увагу слід звернути на ліквідність.

Термін «ліквідність» (від латинського *liquidus* — рідкий, плинучий) має два базових визначення:

1) можливість перетворення активів фірми, матеріальних цінностей на готівкові засоби;